

ISSN
2334 - 8631

ZBORNIK RADOVA

NOVA NAUČNA EDUKATIVNA MISAO

1/2017

**NOMOTEHNIČKI
CENTAR
BEOGRAD
2017**

ZBORNİK RADOVA
NOVA NAUČNA EDUKATIVNA MISAO
1/2017

Izdavač
NOMOTEHNIČKI CENTAR BEOGRAD
2017
Salvadora Aljendea br. 14. Beograd
Tel. 064/315 64 67
065/67 95 340

Urednik
dr Zoran Birovljević

Korice, štampa i povez
Zoran Bakić

Grafičar specijalista

Kompjuterska obrada
Dušica Birovljević

ŠTAMPA
" NC " Beograd

Tiraž :
30

SADRŽAJ

1. BA. Naida Brdolić, Mr.sc, Adis Puška, predavač, <i>PRIMJENA CRM SISTEMA U VISOKOM OBRAZOVANJU</i>	5
2. Marko Todić, diplomirani ekonomista, Milan Dajić, diplomirani ekonomista, <i>RAZLOZI ZBOG KOJIH STANOVNIŠTVO SRBIJE SVE MANJE KOMPENZUJE ŠTEDNJU NOVCA ZA ŠTEDNjom U HARTIJAMA OD VREDNOSTI</i>	16
3. Bojan M. Džilit , prof. razredne nastave, Nataša P. Radonjić-Miljanović, prof. razredne nastave, <i>ANKSIJOSNOST I STRAHOVI KOD DJECE U MLAĐIM RAZREDIMA OSNOVNE ŠKOLE</i>	24
4. Master Dajana Lazarević, <i>BIBLIOGRAFIJA PREVODA SA SRPSKOG NA BELORUSKI JEZIK I SA BELORUSKOG NA SRPSKI JEZIK</i>	34
5. mr JOVANA BOJOVIĆ, <i>NARACIJA IGRANOG FILMA KAO DOKUMENTARISTIČKI PRISTUP</i>	42
6. mr. arh Velenka Herbez, <i>ODRŽIVI RAZVOJ I OČUVANJE ARHITEKTONSKOG NASLEĐA NA PRIMERU OSTRVA NANTAKET</i>	49
7. Dubravka Savić, <i>ZAKON O TRANSPLANTACIJI ĆELIJA I TKIVA</i>	57

Rad primljen: 06.08.2017.
Rad prihvaćen: 29.08.2017

BIBLIOGRAFIJA PREVODA SA SRPSKOG NA BELORUSKI JEZIK I SA BELORUSKOG NA SRPSKI JEZIK

Master Dajana Lazarević¹⁷

Apstrakt: Književne veze između Belorusije i Srbije su vrlo razvijene. U jugoslovenskim registrima postojali su podaci o delima Kirila Turovskog (1130-1182), o delovanju Franciska Skarine i Lavrentija Zizanija. Od početka 20. veka prevodi se sa srpskog na beloruski i beloruskog na srpski jezik. Ova bibliografija je pokazatelj književnih i naučnih veza, zastupljenosti pisaca i najistaknutijih prevodilaca iz obe države.

Ključne reči: bibliografija, Belorusija, Srbija, registar, katalog.

Abstract: Literary connections between Belarus and Serbia are very developed. In Yugoslavian registers were data about literary works of Kiril Turovski (1130-1182), Francisk Scarina's influence and Lavrentiy Zizaniy. Since the beginning of 20th century literary works in Serbian are translated into Belarusian and Belarusian to Serbian. This bibliography is showing those literary and scientific connections, representative writers and the most featured translators in both countries.

Keywords: bibliography, Belarus, Serbia, register, catalogue

UVOD: O Belorusiji

Nad Belorusijom Bog živi,
I neka, neka zauvek živi.¹⁸
Vladimir Karatkevič (1930-1984)
beloruski književnik

Belorusija je država na istoku Evrope, koja se graniči sa Poljskom na zapadu, Letonijom i Litvanijom na severu, Rusijom na istoku i Ukrajinom na jugu. To je pretežno ravničarska zemlja, sa najvišim vrhom od 345 metara. Klima Belorusije je umereno kontinentalna, a zemlja obiluje šumama, jezerima i močvarama.

Etnički gledano, većinu stanovništva Belorusije čine Belorusi (78%), a manjinski narodi su Rusi (13%), Poljaci (4%), Ukrajinci (3%) i Jevreji (1%).¹⁹ Stanovnika ima približno 10 miliona, a površina zemlje zauzima oko 207 600 kilometara kvadratnih. Približno 68% stanovništva Belorusije živi u gradovima. Belorusi su većinom pravoslavne veroispovesti, a jezici kojima se u najvećem broju služe su beloruski i ruski.

Dve trećine beloruske prirode je pod šumama, od kojih su za nacionalne parkove proglašene Beloveška, Berezinska i Nalibokska, veliki broj jezera - Naroč, Svitjaz, Červonoje, Glublja, Braslavsko, kao i važne reke - Dnjepar, Njeman, Berezina, Zapadna Dvina i Bug...²⁰

Obradive površine Belorusija ima oko 30%. Stočni fond uglavnom čine goveda i svinje, dok su glavni usevi žitarice, lan, krompir, raž, ječam, ovas i repa. Ova zemlja, od ruda i minerala, sadrži kamenu so, gvožđe i fosfate, ali i nešto nalazišta nafte i treseta. Glavni ekonomski partneri Belorusije su: Rusija, ostale bivše sovjetske republike i Nemačka.²¹

¹⁷ Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet. dajanalazarevic93@gmail.com

¹⁸ LAZAREVIĆ, D. [2017] Nad Belorusijom Bog živi, Suština poetike, br. 40-41, 36.str

¹⁹ Čiplić, A. (2013). *Belorusija*. Dostupno: <http://svetpedija.com/2013/05/belorusija/>. Pristupljeno: 18.8.2017.

²⁰ [ČAROTA, I. 2016: 28]

²¹ Čiplić, A. (2013). *Belorusija*. Dostupno: <http://svetpedija.com/2013/05/belorusija/>. Pristupljeno: 18.8.2017.

U knjizi prof. Ivana Čarote „Belorusija i Srbija – tragom uzajamnog upoznavanja i delovanja“ postoji objašnjenje nastanka imena Belorusija (Bela Rus’): bela odeća seljaka u davnini, bela kosa i koža, takođe i druga varijanta je u opticaju: čista, bela zemlja, koja se odbranila od najezde Tatara.²²

Slično se pominje i u knjizi Aljesa Belog „Hronika Bele Rusije“. Mogući razlozi su: 1. Bela odeća; 2. Slobodna i nezavisna zemlja od Litvanije i od Tatara; 3. Hrišćanska Rusija, nasuprot Crnoj paganskoj itd.²³

U prošlosti su se stanovnici današnje Belorusije nazivali i Rusini, Ruteni, Rusi, Rusiči, i to pod uticajem raznih političko - istorijskih prilika, najviše na teritoriji današnje Litvanije. Na delovima današnje Ukrajine i Rusije, beloruski preci nazivali su se i Litvancima. Po jednom naseljeničkom plemenu, javlja se naziv - Kriviči, koji se i danas ponegde upotrebljava.²⁴

Belorusija je podeljena na 6 oblasti: Vitepska, Magiljovska, Gomelska, Brestka, Grodnenska i Minska. Poslednja oblast nosi ime po glavnom gradu Minsku, u kojem živi oko 1 700 000 ljudi.

Što se tiče državnih obeležja, himna Belorusije je „Mi Belorusi“ (Мы беларусы). Tekst su napisali M. Klimkovič i U. Karizna, a muziku je komponovao N. Sakalovski. Himna počinje rečima: „Mi Belorusi smo mirni ljudi, srcem odani rodnoj zemlji“, a završava se rečima: „Naša voljena majko-Otadžbino, večno živi i cvetaj, Belorusijo!“

Beloruska državna zastava se sastoji od dve trećine crvene i trećine zelene boje, dok se sa leve strane nalazi bela površina sa crvenim ornamentima, koji se vezuju za beloruske tradicionalne ornamente. Crvena boja simbolizuje Crvenu armiju, beloruske parzizanske brigade, uopšteno krvne veze, bratstvo, pobedu, sreću. Zelena boja je simbol nade, proleća i preporoda. To je i boja mira, dobra, rasta i razvića. Bela boja simbolizuje slobodu i čistotu, dok crveni ornament ukazuje na duhovno jedinstvo naroda.

Državni grb Belorusije je obramljen vencem zlatnih klasova. Nalazi se na srebrnom polju, na kojem gori zlatna luč, a na luči se ocrtavaju granice Belorusije. Na vrhu se nalazi crvena zvezda. Klasje je oivičeno zastavom Belorusije.

1. O ISTORIJI BELORUSKOG JEZIKA I NAJSTARIJIM PREVEDENIM DELIMA

“Prešla mi je u naviku, a možda je postala i moja profesionalna deformacija, potreba da dokazujem kako južnoslovensko - istočnoslovenske veze, pa ni srpsko-beloruske vere nikako ne spadaju u ono što Srbi nazivaju „čudo neviđeno.“ Te veze su još neistražene, niko se njima još nije bavio. Ni sam se ne mogu time pohvaliti. Sakupio sam korpus činjenica, koje će biti

osvetljene tek u budućnosti...”

Prof. dr Ivan A. Čarota, 1994.²⁵

Istorija beloruskog jezika je, može se reći, burna. Starobeloruski jezik je bio jezik, koji se koristio na teritoriji Bele (slobodne) Rus i na kojem su se tokom 16. veka vodile Matične knjige rođenih i umrlih stanovnika, kao i zbornici zakona - Litvanski statuti.

U izdanju Lavrentija Zizanija iz 1596. godine na starobeloruskom jeziku izlazi i „Nauka k čitanju i razumevanju pisma slovenskog“ (bukvar sa rečnikom od preko 1000 reči), „Gramatika slovenska“ i „Katehizis.“

²² [ČAROTA, I. 2016: 28]

²³ Republika Belorusija. (2009). *Naseljenje Belorusije po nacionalnosti i maternjem jeziku*. Dostupno: http://www.belstat.gov.by/upload-belstat/upload-belstat-pdf/perepis_2009/5.8-0.pdf. Pristupljeno: 18.8.2017.

²⁴ [ČAROTA, I. 2016: 29]

²⁵ Pogledi. (1994). Intervju sa prof. Ivanom Čarotom. *Pogledi*. -- (1), p38-41.

Francisk Skarina sačinjava prvi istočnoslovenski prevod Biblije i izdaje je u Pragu 1517-1519, da bi nekoliko godina kasnije osnovao prvu štampariju na teritoriji bivšeg Sovjetskog saveza, u beloruskom gradu Viljni.²⁶ Taj zamah starobeloruskog jezika prestaje 1697. godine, kada Kruna (tj. Kraljevska vlada Poljske) potiskuje litvanske krajeve, zauzimaju teritoriju i uvode zabranu korišćenja beloruskog jezika.²⁷

Borba za teritoriju i nezavisnost je ujedno i borba za jezik, koji je dožiao tada veliku stagnaciju.

Tokom 17. i 18. veka javljaju se panegirički žanrovi (deklamacije) i tada dolazi do novog pogleda na jezik.

Posle tri podele Poljske, 1772, 1793. i 1795. Velika kneževina Litvanska ulazi u sastav Rusije. Nacionalni pokreti se guše, nije se dozvoljavala mogućnost saveza Poljske i Litvanije, jer bi to bilo kobno po Rusku imperiju. Ukazom iz 1840. godine zabranjen je naziv Belorusija, a posle ustanka iz 1863. godine zabranjeno je štampanje knjiga i novina na beloruskom jeziku.²⁸

U 19. veku, čini se, za slobodu beloruskog jezika najviše se bore pesnici. Javlja se Francišak Bagušević, a posle njega Maksim Bogdanovič. Zanimljivo je da je Bogdanovič 1915. godine obradio srpsku šaljivu pesmu „Smrt stršljena“ u originalnoj deseteračkoj narodnoj formi. Prevodio je rimske, francuske, nemačke, španske i skandinavske pesnike.²⁹

Pesma „Smrt stršljena“ imitira srpsku deseteračku formu i koketira sa temom Kosova i neprijateljskog junaštva, gde je junak stršljen, a njegov verni konj – rogata buba.

Хто там едзе па Касову полю?
polju?

Едзе ў полі дэлібаш адважны –
Слаўны шэршань на жуку рагатым.

Ko to tamo jaše po Kosovu

Jaše tamo delibaša hrabri -
Na rogatoj bubi stršljen slavni.³⁰

Posle revolucije iz 1917. godine, Prvog svetskog rata, građanskog i sovjetsko-poljskog rata, beloruska književnost, u skladu sa političkim prilikama, usklađuje se sa zakonima totalitarističkog sistema. Belorusifikacija se zaustavlja, a intelektualci i pobunjenici protiv takvog režima bivaju surovo uklanjani.

Posle Drugog svetskog rata nastupa period BSSR (Beloruske SSR, Belorusije u savezu SSSR). Književni život je tekao, bio je nekad ideološki naglašen, ali je sadržao i određeni optimizam.³¹

Na belorusku kulturu su uticale najviše poljska, ruska i litvanska kultura. Postoji procenat naseljenih Jevreja, kao i pripadnika drugih verskih zajednica, ali oni su usvajali kulturu i običaje Belorusa, sa kojima su živeli.³²

U knjizi „Belorusija i Srbija – tragom uzajamnog upoznavanja i delovanja“, prof. Ivan Čarota navodi da se u bivšoj SFRJ nije poznavala „umetnost reči Belorusa“, ni iz ranijih vekova, ni savremena. Beloruske knjige u bibliotekama SFRJ svedene su na nekoliko enciklopedijskih izdanja i rečnika. Na katedrama na univerzitetima nije bilo kvalifikovanih belorusista. Nisu postojali "izvorni" prevodi sa beloruskog jezika, jer nije bilo prevodilaca.

Nasuprot toj situaciji, studenti filologije na Beloruskom državnom univerzitetu izučavali su srpskohrvatski, slovenački i makedonski jezik. Biblioteke, ipak, nisu imale

²⁶ [ČAROTA, I. 2016: 33]

²⁷ [ČAROTA, I. 2016: 34]

²⁸ [ČAROTA, I. 2016: 35]

²⁹ [ČAROTA, I. 2016: 38]

³⁰ Prevela sa beloruskog Dajana Lazarević, za potrebe naučnog rada.

³¹ [ČAROTA, I. 2016: 39]

³² [ČAROTA, I. 2016: 16]

knjige jugoslovenskih autora u originalu, a bilo je moguće čuti i derivate poput "jugoslovenski jezik" i "jugoslovenska književnost".³³

U jugoslovenskim registrima postojali su podaci o delima Kirila Turovskog (1130-1182), podaci o delovanju Franciska Skarine, radovi Lavrentija Zizanija. Rad Mihaila K. Bobrovskog doprineo je razvoju belorusko-jugoslovenskih kontakata.

Sa početka 20. veka javljaju se članci u jugoslovenskim časopisima, koji svedoče o nacionalnom buđenju i preporodu Belorusa. Zagrebačka „Zabavna biblioteka“ objavila je 1928. godine pripovest Jakuba Kolasa „U Poleskoj zabiti.“ Pripovest je preveo Srećko Kirin, a predgovor je napisao A. Voznesenski. Tek 1933. godine počinje prevođenje dela Jabuka Kolasa na slovenački jezik.³⁴

Kasnije, socijalističku Jugoslaviju, mnogi beloruski pisci su posećivali, kao i jugoslovenski pisci Belorusiju. Tada počinje formiranje pravih književnih veza između dva naroda.³⁵

Momčilo Đerković se javlja kao najjaktivniji predstavnik beloruske poezije u SFRJ, zahvaljujući kojem su se pojavile knjige Arkadz'a Kuljašova i Maksima Tanka. Roman Vasilja Bikova "Znak zla" pojavio se na srpskohrvatskom jeziku 1986. godine.³⁶

Što se tiče podataka u Belorusiji, 20. maja 1910. godine, časopis "Naša Njiva" u Belorusiji objavljuje prevod pesme u prozi "Magla", hrvatskog pesnika R. Katalinića Jeretova. Akademijino izdanje iz 1927. godine ukazuje na pesmu Maksima Bogdanovića "Smrt stršljena" kao srpsku pesmu.³⁷

Kada se govori o književnim vezama novijeg datuma, jedan od, svakako, najznačajnijih događaja bio je izlazak „Antologije srpske poezije,“ u Minsku 1989. godine, koju su priredili Momčilo Đerković i Ivan Čarota. Četiri godine kasnije, u Beogradu izlazi „Antologija beloruske poezije“, čiji je prevodilac bio Miodrag Sibinović, a priređivač Ivan Čarota. Antologija drugo izdanje doživljava 2012. godine.³⁸

Prof. Ivan Čarota je preveo preko hiljadu dela sa srpskog jezika. Objavio je preko 50 knjiga samostalnih prevoda srpskih autora na ruski i beloruski jezik, te nije čudo da ga je Srpska akademija nauka i umetnosti na predlog Inzvanredno i opunomoćenog ambasadora Republike Srbije u Republici Belorusiji izabrala kao inostranog člana i odlikovala za nesebičan i predan rad na širenju srpske kulture i duhovnosti.³⁹

Ne treba običi temu Kosova i bombardovanja Srbije 1999. godine, koja je veoma aktuelna u književnosti istočnih Slovena. A dela Iva Andrića i Desanke Maksimović su od svih srpskih književnih dela u Belorusiji najpoznatija.

1.2 Pitanje dvojezičnosti u Belorusiji

U članku „Belorusija neće napraviti ukrajinsku grešku, ruski ostaje drugi državni jezik“ vidi se da je u medijima pozitivno okarakterisan stav beloruskih zvaničnika da ostanu dva državna jezika u Belorusiji: beloruski i ruski. U Srbiji ljudi, uglavnom, pogrešno misle da su ti jezici identični, dok ih stranci ili stručnjaci ubeđuju da nije baš tako.

Prema datom članku od 29. maja 2015. godine, šef beloruske diplomatije Vladimir Makej u intervjuu za The Washington Post govori da se na veštački način ne može doći do beloruskog identiteta i ideje i da je potrebna čvrsta ideja oko koje bi se okupili svi.

³³ [ČAROTA, I. 2016: 112]

³⁴ [ČAROTA, I. 2016: 115]

³⁵ [ČAROTA, I. 2016: 118]

³⁶ [ČAROTA, I. 2016: 120]

³⁷ [ČAROTA, I. 2016: 122]

³⁸ [ČAROTA, I. 2016: 13]

³⁹ [ČAROTA, I. 2016: 6]

Novinar američkog lista je postavio pravo pitanje za šefa diplomatije: „Mi govorimo na engleskom i ruskom, ali znaci na ulicama i oficijelni nazivi ustanova nisu na ruskom... Znam da je vaš predsednik nedavno govorio o razvoju beloruske istorije i beloruskog jezika u školama. Da li je to pretnja za Rusiju? Znači li to želju da imate identitet odvojen od Rusije?”

Na to šef diplomatije odgovara: „Mislim da naš beloruski identitet nije još do kraja formiran. U prošlosti smo dugo živeli u senci velikih naroda. Mi imamo zajedničku istoriju sa Poljskom i Rusijom. Ta istorija nije bila baš uvek sjajna. Zato još nismo došli do svesti šta predstavljamo kao nacija. Mi praktično samo tokom nešto više od proteklih 20 godina živimo u svojoj nezavisnoj državi. Zato je predsednik Lukašenko nedavno i predložio da se razradi ideja koja bi objedinila Belorusiju”⁴⁰

Jedan od činilaca nacionalne svesti je i jezik. Na referendumu 1995. godine ruski jezik je izjednačen sa beloruskim jezikom u Belorusiji. Prema popisu stanovništva Belorusije iz 2009. godine, ukupan broj stanovnika iznosi 9 504 000. Na popisu je 53% ispitanika označilo beloruski jezik kao maternji jezik, dok ga kod kuće govori samo 23%. Poređenja radi, na popisu stanovništva iz 1999. godine 73,6% ispitanika je označilo beloruski jezik kao maternji, dok ga je kod kuće koristilo 37%.

Na pitanje kojim jezikom slobodno vladaju, prema podacima iz 2009. godine, 13,5% ispitanih je reklo beloruskim, a skoro 50% je reklo ruskim. Ne treba zanemariti ni engleski jezik, kojim slobodno vlada oko 500 hiljada stanovnika Belorusije.⁴¹

U knjizi „Belorusija i Srbija – tragom uzajamnog upoznavanja i delovanja“, profesor Čarota navodi da se usled bilingvizma i polakog gubitka beloruskog jezika javljaju razne blagotvornosti, ali i protivrečnosti u kulturi. Veliko je i pitanje prevodilaca, da li za belorusku čitalačku publiku prevoditi na beloruski ili na ruski jezik. A da bi obezbedili što veći tiraž, beloruski prevodioci će prevoditi delo na ruski jezik, budući da je već zastupljeniji od beloruskog jezika.⁴²

Problem nastaje u prevodu sa beloruskog na ruski jezik i obratno, gde se uvode razne pozajmljenice, koje ne pomažu, već otežavaju razumevanje pročitano.⁴³

2. STATISTIKA PREMA SVETSKOJ BIBLIOGRAFIJI PREVODA

Na osnovu podataka Svetske bibliografije prevoda – Index Translationum⁴⁴, za prvih 50 država u kojima se najviše prevodi, bivši Sovjetski savez (do 1991.) nalazi se na visokom 5. mestu, Jugoslavija (do 2002. godine) zauzima 28. mesto, dok je Srbija na 36. mestu, a Belorusija na 47.

Statistika za prvih 50 jezika na koje se najviše prevodi stavlja srpski na 21. mesto, srpskohrvatski na 34. a beloruski na 50. mesto.

Slični su rezultati i za 50 jezika sa kojih se najviše prevodi. Srpski je na 24. mestu, srpskohrvatski na 28, a beloruski na 47. mestu.

UNESCO-va baza Index Translationum navodi da se u Belorusiji najviše prevodi sa engleskog, ruskog, nemačkog, francuskog, poljskog, belgijskog, grčkog i italijanskog.

Na beloruski jezik se najviše prevodi sa ruskog, poljskog, engleskog, nemačkog, francuskog, ukrajinskog, bugarskog i litvanskog. U te „top-liste“ od 10 najpopularnijih jezika nije ušao srpski jezik.

⁴⁰ Pavlović, B. (2015). *Belorusija neće napraviti ukrajinsku grešku: ruski ostaje drugi državni jezik*. Dostupno: <http://fakti.org/globotpor/quo-vadis-orbi/belorusija-nece-napraviti-ukrajinsku-gresku-ruski-ostaje-drugi-drzavni-jezik>. Pristupljeno: 18.8.2017.

⁴¹ Misjukić, J. (2010). *Belorusija ima više, ali se oni rusifikuju*. Available: <http://nn.by/?c=ar&i=43063>. Last accessed 18.8.2017.

⁴² [ČAROTA, I. 2016: 78]

⁴³ [ČAROTA, I. 2016: 79]

⁴⁴ Index translationum. Dostupno: <http://www.unesco.org/xtrans/> Pristupljeno: 18.8.2017.

Na srpski jezik se najviše prevodi sa engleskog, francuskog, nemačkog, ruskog, italijanskog, španskog i dr. i, takođe, u listu od 10 najzastupljenijih jezika nije ušao beloruski jezik.

Da li to znači da se ne prevodi sa srpskog na beloruski i obratno? Svakako, da ne znači. Samo prevođenje tih dela nije toliko masovno, kao sa svetskih jezika.

Baza Index Translationum nudi i preglede država, koje objavljuju prevode na beloruski jezik. Prvo mesto zauzima Sovjetski savez (do 1991. godine), drugo mesto Belorusija, potom se ređaju Poljska, Kanada, Francuska, Nemačka, Litvanija, Moldavija (dakle zemlje u kojima žive raseljeni Belorusi).

Države koje objavljuju prevode na srpski jezik su: Srbija, Srbija i Crna Gora (2003-2005), Jugoslavija (do 2002.), Španija, Hrvatska, Crna Gora, Makedonija, Nemačka i dr.

Ako se pogleda baza za pretraživanje Index Translationum – a i pošalje zahtev za traženjem svih knjiga prevedenih sa beloruskog jezika na srpski, dobije se svega 3 pogotka: „Antologiju beloruske poezije“, „Neobjavljeni rat – delovanje rimokatoličko-poljske ilegale u Belorusiji 1939-1953“ i „Divlji lov kralja Staha“, Vladimira Karatkeviča, o čijim podacima će biti reči kasnije u bibliografiji.

Ako se traže prevodi sa beloruskog na srpskohrvatski jezik, dobije se 7 pogodaka. U pitanju su prevodi proze Vasilja Bikava, Taši-taši brojalice i nekoliko bajki.

Ne postoje podaci o prevodima na srpski ili srpskohrvatski jezik sa starobeloruskog jezika.

Prevedenih dela sa srpskog na beloruski Index Translationum je pronašao 4: „Most na Drini“, Ive Andrića, Jugoslovenske bajke (u prevodu I. Čarote), „Narod srpski – njegovi obredi i običaji, sveci i svetinje – zbornik članaka“ i „Jezici svega živog: srpske narodne bajke“ (obe knjige imaju za sakupljača i prevodioca prof. I. Čarotu).

Prevedenih dela sa srpskohrvatskog na beloruski Index Translationum ima samo tri registrovana u bazi: pesme koje je preveo Nil Giljevič (bez podataka o naslovima i autorima pesama), „Autobiografiju“ Branislava Nušića (preveo I. Čarota) i „Srpsku poeziju“, koju je preveo Ales Razanav.

Index Translationum je projekat koji ima jasnu i dobru ideju, ali daleko od toga da sadrži celokupne podatke o svim prevodima na svetu. Njegove baze tek treba da se dopune i oblikuju.

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA PREVEDENIH DELA

U cilju istraživanja prevedenih dela sa beloruskog na srpski i srpskog na beloruski jezik, pretraživane su različite baze podataka i elektronski katalogi. Polazna tačka bila je Svetska bibliografija prevoda, kao statistički pokazatelj.

Sledeća tačka je elektronski katalog Nacionalne biblioteke Belorusije.⁴⁵ Nudi se više načina pretraživanja: osnovno pretraživanje, pretraživanje po vrsti dokumenata, po rečnicima, novi dokumenti i top 1000 preživanja, koji se znatno razlikuju od COBISS sistema i njegovog okruženja. Jedina vrsta pretraživanja koja bi mogla da prikaže prevode je osnovno pretraživanje. Mana je što ne postoje opcije za izbor jezik originala i prevoda, pa je potrebno dodatno snalaženje.

Postavlja se upit da li elektronski katalog Nacionalne biblioteke Belorusije ima informacije o knjigama na beloruskom jeziku, koje su štampane u Srbiji ili imaju bilo kakve veze sa Srbijom (ili srpskim jezikom?). Bez pogodaka. Sledeći upit: bilo koji jezik, a mesto štampanja da bude Srbija. Pogodaka ima 7, i to su uglavnom sve note i audio zapisi naših

⁴⁵ Elektronski katalog Nacionalne biblioteke Belorusije. Dostupno: <http://www.nlb.by/portal/page/portal/index/resources/expandedsearch?classId=B33E739B22884D82AACAC24EBFB1DA89&submitR=reset&lang=en> Pristupljeno: 18.8.2017.

istaknutih kompozitora (sa kraja 19. i početka 21. veka). Da li je nešto od toga prevedeno na beloruski ili ruski jezik? Nije, što znači da nijedan od pogodaka nije relevantan.

Elektronski katalog Nacionalne biblioteke Belorusije svakako nije loš, ali ne sadrži informacije koje su potrebne za istraživanje prevedenih dela, čak ni za postavljanje upita za njih.

Sledeći je elektronski katalog Beloruskog državnog univerziteta.⁴⁶ Dobra strana ovog kataloga je što mogu da se pretraže sve knjige koje se bave određenom temom. Ako se u polje unese pojam „Srbija“, kao rezultat dobiju se desetine radova profesora beloruskog univerziteta o Srbiji, njenoj istoriji i kulturi. Ali ovaj elektronski katalog ima istu manu kao i katalog Nacionalne biblioteke Belorusije – nemoguće je postaviti upit o prevedenim delima (prevedenih u katalogu i nema, to su samo naučni radovi na ruskom jeziku o Srbiji).

Sledeći elektronski katalog za pretraživanje prevedenih dela je Uzajamni katalog Narodne biblioteke Srbije. U startu je komandno pretraživanje preporučljivo, kao najpreciznije. Glavna mana osnovnog pretraživanja je što nije moguće izabrati beloruski kao jezik publikacije, jer on ne postoji u bazi.

Upit 1: Sva dela prevedena sa beloruskog na srpski: Pogodaka: 33

Upit 2: Sva dela prevedena sa srpskog na beloruski: Pogodaka: 14

A onda dolazi poigravanje upitima, ne bi li se pronašla još neka prevedena dela u bazi:

Upit 3: Jezik originala je beloruski, a država izdavanja – Srbija. Pogodaka: 52.

Upit 4: Dela o Belorusiji štampana u Srbiji. Pogodaka: 84.

Upit 5: O Srbiji prevedeno na beloruski. Pogodaka: 7.

Odrednica koje može da bude od velike koristi je „Beloruska književnost“. Takođe i odrednice koje su na imenu prevodioca (jer automatski vode i ka ostalim delima).

Kada počne sređivanje dobijenih pogodaka i formiranje stvarne bibliografije prevoda, pojavljuju se i neke očigledne greške katalogizatora. Najčešća greška je neprepoznavanje razlike između beloruskog i ruskog jezika i njihovo izjednačavanje, što kasnije dovodi do mnogo većih zabuna. U predmetnim odrednicama ne smeju se mešati dva pojma: belorus* i belarus*. Prva označava Beloruse, Belorusiju, belorusku kulturu i književnost, a druga poljoprivredne mašine marke Belarus i priručnike o njihovom korišćenju.

ZAKLJUČAK: O BIBLIOGRAFIJI

Bibliografiju književnih veza između Belorusije i Srbije najbolje je podeliti u više grupa, s obzirom na specifičnost dvojezičnosti u Belorusiji. To su:

1. Prevodi sa srpskog na ruski jezik;
2. Prevodi sa srpskog na beloruski jezik;
3. Prevodi sa ruskog na srpski jezik;
4. Prevodi sa beloruskog na srpski jezik.

U fondovima u Biblioteci Ruskog doma u Beogradu, postoje pojedine knjige na ruskom i beloruskom jeziku, prevedene ili u originalu. U ovaj rad uvršćeno je desetak prevedenih dela i sve su novijeg datuma – nastale radom profesora ili studenata Filološkog fakulteta, koji su časopise poklanjali Ruskom domu.

COBISS sistem Narodne biblioteke Srbije dobra je osnova za istraživanje književnih veza između dve države i ujedno i najobuhvatnija baza u našoj državi.

Što se tiče beloruskih baza podataka, najbolje je držati se informacija iz Elektronske biblioteke Beloruskog državnog univerziteta. Slično srpskom COBISS sistemu, i ovaj sistem

⁴⁶ Elektronska biblioteka Beloruskog državnog univerziteta. Dostupno: http://www.elib.bsu.by/simple-search?query=%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B1%D0%B8%D1%8F&sort_by=score&order=desc&rpp=10&etal=0&start=0 Pristupljeno: 18.8.2017.

sadrži popisane bibliografske podatke za svaku jedinicu, što znatno doprinosi efikasnosti istraživanja i kreiranja bibliografije.

Što se tiče UNESCO-vog projekta Index Translationum – ideja prikupljanja informacija o prevedenim delima na celom svetu je odlična, informacije bi bile vrlo korisne, ali čini se da je to ipak neizvodljivo, budući da mnogo informacija o starijim prevedenim delima ova baza nema, a nova izdavačka produkcija je veoma široka, pa to znatno otežava bazi da ide u korak sa najnovijim dešavanjima na polju prevodjenja.

U Belorusiji se najviše prevode srpski klasici – Ivo Andrić, Danilo Kiš, Milorad Pavić, Desanka Maksimović, kao i dela koja pripadaju duhovnoj literaturi.

U Srbiji se sa beloruskog jezika najviše prevodi poezija, a neki od najprevodjenijih pesnika su Vladimir Karatkevič, Janka Kupala, Pjatrus Brovka.

Kao najistaknutiji prevodilac nameće se profesor dr Ivan Čarota sa Filološkog fakulteta u Minsku, višestruko odlikovan za svoj rad. Profesor Čarota je preveo više stotina književnih dela, kako sa srpskog na ruski ili beloruski, tako i obratno. U knjizi „Belorusija i Srbija – tragom uzajamnog upoznavanja i delovanja“ profesor Čarota se dotakao i pitanja bibliografije, navodeći da književnih veza ima i da su dovoljno razvijene.

Ne treba zanemariti ni knjige prevedene sa srpskog na ruski jezik u Belorusiji, kojih ima sve više, budući da je ruski jezik više zastupljen od beloruskog, a to, svakako, doprinosi čitanosti knjiga.

Cilj ovog naučnog rada je da pokaže da književnih veza itekako ima između ova dva bratska naroda i da su one razvijene, kao mogućnost da se dopune elektronski katalogi biblioteka, ako ne publikacijama, onda makar informacijama gde one postoje. A takvo bibliografsko delovanje će pozitivno uticati na razvoj književnih i naučnih veza između dva naroda i njihovu čvrstu saradnju, što je jednako važno, kao i prikupljanje podataka za kataloge nacionalnih biblioteka.

LITERATURA:

Čarota, I. (2017). *Belorusija i Srbija - tragom uzajamnog upoznavanja i delovanja*. 1st ed. Šabac: Centar akademske reči.

Čiplić, A. (2013). *Belorusija*. Dostupno: <http://svetpedija.com/2013/05/belorusija/>. Pristupljeno: 18.8.2017.

LAZAREVIĆ, D. [2017] Nad Belorusijom Bog živi, Suština poetike, br. 40-41, 36.str

Misjukić, J. (2010). *Belorusija ima više, ali se oni rusifikuju*. Available: <http://nn.by/?c=ar&i=43063>. Last accessed 18.8.2017.

Pavlović, B. (2015). *Belorusija neće napraviti ukrajinsku grešku: ruski ostaje drugi državni jezik*. Dostupno: <http://fakti.org/globalpor/quo-vadis-orbi/belorusija-neece-napraviti-ukrajinsku-gresku-ruski-ostaje-drugi-drzavni-jezik>. Pristupljeno: 18.8.2017.

Pogledi. (1994). Intervju sa prof. Ivanom Čarotom. *Pogledi*. -- (1), p38-41.

Republika Belorusija. (2009). *Naseljenje Belorusije po nacionalnosti i maternjem jeziku*. Dostupno: http://www.belstat.gov.by/upload-belstat/upload-belstat-pdf/perepis_2009/5.8-0.pdf. Pristupljeno: 18.8.2017.

Index translationum. Dostupno: <http://www.unesco.org/xtrans/> Pristupljeno: 18.8.2017.

Elektronska biblioteka Beloruskog državnog univerziteta. Dostupno: http://www.elib.bsu.by/simple-search?query=%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B1%D0%B8%D1%8F&sort_by=score&order=desc&rpp=10&etal=0&start=0 Pristupljeno: 18.8.2017.

Elektronski katalog Nacionalne biblioteke Belorusije. Dostupno:

<http://www.nlb.by/portal/page/portal/index/resources/expandedsearch?classId=B33E739B22884D82AACAC24EBFB1DA89&submitR=reset&lang=en> Pristupljeno: 18.8.2017.

KRATKA BIOGRAFIJA:

Dajana Lazarević (rodjena 12.03.1993. u Šapcu) završila je osnovne i master studije na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, modul Jezik, književnost, kultura. Titulu mastera stekla je odbranivši rad na temu: “Bibliografija prevoda sa srpskog na beloruski jezik i sa beloruskog na srpski jezik.”

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
33

NOVA naučna edukativna misao: zbornik radova / glavni i odgovorni urednik Zoran Birovljević. – 2017, br. 1.- Beograd (Salvadora Aljendea 14) : Nomotehnički centar Beograd, 2017- (Beograd : "NC"). – 30 cm

ISSN 2334-8631 = Zbornik radova Nova naučna edukativna misao
COBISS.SR-ID 199642636

Edicija:

Godina: 2017 Zbornik : 1

Izdavač: Nomotehnički centar Beograd, ul. Salvadora Aljendea br. 14. Beograd

Glavni i odgovorni urednik:

dr Zoran Birovljević

Uređivački odbor:

dr Zoran Birovljević

MS Dušica Birovljević

prof.dr Siniša Zarić, redovni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu,

prof.dr Neđo Danilović, redovni profesor, prodekan za nauku Fakuleta za pravo, javnu upravu i bezbednost, Beograd,

Ing.Marija Tisovski Ph.D. University of Economics Prague, Faculty of International Relations, Češka,

Prof. Massimo Bianchi Full Professor of Business Managment and Statistics Forli, Italy

Dr. habil. Vasa, László, PhD, Dr. h.c., Prof. h. c. MBA, Szent István Univerzitet, Fakultet za ekonomiju i društvene nauke, Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Mađarska.

MS Slobodan Petrović, Srbija

doc. dr Aleksandra Brakus, Visoka škola modernog biznisa, Srbija.

Miloš Stanković, M.Sc. Beograd.

Adela Krivanek magistar kriminalistike, Zagreb.

Redakcija:

MS Dušica Birovljević, Slobodanka Atanasovska Zarić, MSc, Marijana Topo, Vladislav Pešić dipl.ekonomista, Dragana Petrović, Ranka Čelić, master menadžer i drugi.

Zoran Bakić, tehnički urednik

Štampa: " NC" Beograd

Štampanje odobrio: Savet za izdavačko-uređivačku delatnost Nomotehničkog centra Beograd

Predsednik Saveta: Petar Janković, Advokat

Svako kopiranje, umnožavanje, objavljivanje i distribuiranje celine ili delova teksta iz ovog Zbornika predstavlja povredu autorskog prava i krivično delo (shodno odredbama člana 187. Zakona o autorskom i srodnim pravima i člana 199. Krivičnog zakonika). Korišćenje delova teksta iz ovog Zbornika dozvoljeno je shodno autorskom pravu i uz saglasnost izdavača.

***Napomena:** Stručni rad predstavlja vrstu pisanog rada koji sadrži korisne priloge iz domena određene struke. Stručni rad ne mora biti izvorno istraživanje i ne mora sadržati nove, originalne naučne spoznaje i rezultate. Njegova osnovna svrha sastoji se u prikupljanju i tumačenju već poznatih činjenica, informacija, stavova i teorija, na način koji doprinosi širenju naučnih spoznaja, razvijanju novih pristupa u interpretaciji i primeni postojećih naučnih rezultata i prilagođavanju tih rezultata potrebama savremene teorije i prakse. Izdavači Zbornika radova „Nova naučna edukativna misao” ne odgovaraju za tumačenje prikupljenih činjenica, informacija, stavova i teorija u autorskom radu, svaki autor odgovara za tačnost informacija u svom radu.